

ГАРТ

Вісник Херсонського осередку
ім. Володимира Кедровського
Спілки Української Молоді в Україні

17 вересня 2008

Осередкові новини

Як вже відомо, три тижні тому почалася реєстрація ХМО СУМ в Україні. Після відвідання Обласного управління юстиції виявилось, що для реєстрації осередку окрім наявних документів необхідно подати документ, який підтверджує місцезнаходження організації, тобто її юридичну адресу, а також відомості про керівництво центрального статутних органів (в даному випадку - Крайової Управи) та клопотання всеукраїнської організації про реєстрацію осередку.

Фактично, юридичною адресою осередку може бути місце проживання будь-якого із засновників або інших сумівців та прихильників організації. Також зареєструвати організацію можна на адресу вже зареєстрованого об'єднання громадян.

На даний момент необхідних документів зібрано не було, але сподіваємося, що це питання вирішиться у найближчі дні. Після того, як весь пакет документів буде сформовано, його можна буде подати на реєстрацію. Але це тільки перший етап - надалі, після отримання Свідоцтва про реєстрацію та завірених статут, необхідно протягом трьох днів пройти реєстрацію у виконавчому комітеті міської ради.

Після проходження другого етапу реєстрації осередок можна вважати зареєстрованим.

МОВНЕ ПИТАННЯ або навіщо переходити на українську мову спілкування

Він це сказав, бо почув, що я спілкувався російською. Я відповів негативно, почав тягучу розмову про те, що я з російськомовного міста, у нас всі так говорять... полякові то було нецікаво. Він замислившись дивився вдалечінь, а потім сказав: „На своїй землі чужою мовою спілкуються або гості, або окупанти. Хто ти?“ Мені стало незручно, я засміявся дурним сміхом. Поляк не змінився в обличчі. За годину я вже їхав в автобусі, міркував над почутим. Ані гостем, ані окупантом я себе не вважав. Той день змінив мене, геть все перевернув у моїй голові. Кінцевим пунктом моєї подорожі був Аугзбург (Баварія). У розмовах із німцями я нарікав на погане життя в Україні, розповідав про те, що хотів би геть поїхати з тієї „клятої ями“. На мене дивилися як на чумного: у Німеччині всі емігранти пишуться своїм походженням та розповідають про любов до своєї країни (лише українці вже за два роки після виїзду кажуть всім, що не мають жодного відношення до України). Тоді я збагнув, що нам ніколи не побудувати сильної й заможної країни без національної гідності, без патріотизму. Неможливо їсти український хліб, ходити по українській землі й „паяти цю країну“. Це просто злочинно. Відтоді я спілкуюсь українською мовою.

Читачу, якщо ти вважаєш,

що українська мова атрибут державності, та її треба вчити, аби діти були освіченими спали цю книгу, або загорни у нею шматок сала на роботу. Це я пишу не для тебе. Або відклади до ліпших часів, - може колись ти зміниш свою думку. Якщо ти чітко вирішив: я українець, чому я мушу спілкуватися чужою мовою? Бери і читай. Успіхів.

Поради для тих, хто хоче перейти на українську мову спілкування

1. Перехід на українську мову має бути ідейно підготовленим та обґрунтованим. Заздалегідь намітьте для себе дату, коли ви остаточно перейдете на українську мову спілку-

вання. Хай то буде не завтра та не післязавтра, а, скажімо, через два три тижні. Але має бути точна дата! До того часу спробуйте максимально відмовитись від усього неукраїнського: читайте українську пресу, книжки, слухайте українську музику, дивіться українські новини та фільми, відвідайте українські інтернет сайти. Спробуйте за цей час прочитати декілька книжок українських класиків з літератури та історії.

2. Не розголошуйте дату свого переходу на українську, це застереже вас від злих наслідків у разі невдачі.

3. Починайте спілкуватися українською з незнайомими вам людьми: у транспорті, у магазині до обслуговуючого персоналу у державних та приватних установах, в зупинках, з перехожими та іншими незнайомцями. (Будьте завжди готові дати відповідь українською на запитання „Котра година?“, „Де знаходиться?“, „Як пройти?“, „Чи не буде закурити?“ і т.д.)

4. Головний крок почати думати українською. Дуже важливо аби в олівці ви вбачали саме олівець, а не „карандаш“, у шафі саме її а не „шкаф“ і т.д. Якщо у вас проскочила російська думка, зупиніться, спробуйте її повторити, проте, вже українською.

5. Не соромтеся користуватися словниками. ➔

УВАГА СУМІВЦЯМ!

Членська вкладка на місяць складає 5 грн.
Не забувайте наповнювати осередкову скарбницю!

НЕ ЗАБУВАЙТЕ! Сходина Херсонського осередку СУМ в Україні відбуваються щоп'ятниці о 18.00. Збір біля кафе „Айсберг“, пр. Ушакова, 32.

Детальнішу інформацію про сходина можна отримати за тел. 8(093)6868643 _ Артур Шерстобитов

6. Не поспішайте говорити швидко, - це прийде з часом, звертайте увагу на якість мовлення.

7. Якщо ви геть не можете зв'язати декількох речень - починайте з читання української вголос.

8. Перекладайте усе побачене (афіші, оголошення, написи, рекламу) на українську.

9. Особливо контролюйте себе з самого ранку, аби не привітатися російською (чи то іншою мовою) щойно вставши з ліжка.

10. Підготуйтеся до того, що перші два тижні буде дуже важко. Того жаданого "мислення" українською може не бути два - три місяці, але знайте - воно обов'язково з'явиться.

11. Шукайте живого мовлення. Спочатку це можна зробити письмово. Заходьте на українські форуми в інтернеті. Форум дасть змогу подумати перед тим, як щось написати, подивитись у словнику, перевірити себе. А головне - він розширить ваші мовні кордони, збагатить ваш словниковий запас живими зворотами, яких немає у тelenовинах, газетах. Тобто, форум зробить те, чого не зможеш в усному мовленні. Потім, знайдіть в ІСГ носіїв мови. Тут вже буде трошки важче, адже не буде так багато часу, як то було на форумах або у листуванні аби щось перекласти.

12. Шукайте мовне середовище у своєму місті. Якщо ви живете у Херсоні, а не в області, - вам може дуже допомогти патріотична організація: Спілка Української Молоді в Україні, ... де спілкуються виключно українською. Майже в кожному районі існують осередки „Провісти” відшукуйте їх.

13. Якщо ви віруюча людина і у вас немає ідейних перешкод до відвідування церкви, то можна ходити в українські традиційні церкви: УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ (це вже питання особисто кожного, тому прошу на ньому не зупинятися, а лише взяти до відома). Там ви почуєте українську мову від священників на проповіді, сповіді, одним словом - усюди.

Ідеологія

Організаційне тіло СУМу постало з ідейного середовища і спиралось на членство високоідейне та вмотивоване ідеологічно. У 20-х роках СУМ обертався у колах інтелігенції, головно членів Академії Наук, студентів. Сувітці обговорювали та дискутували над ідеологічними розробками сучасників та попередників, досліджували та впроваджували нові адекватні ме-

тоди пропаганди ідеї Державності. Кожен сумівець читав, або, чув про «Виховний ідеал» Ващенко. «Самостійна Україна» Міхновського була культовим твором, що не затримувався довго в одних руках.

Можливо ідеї київського юриста-революціонера вже мало популярні і не є актуальними для Спілки сьогодні. Можливо гасло Мартинця «Забронзуймо наше минуле!» є архаїзмом, і не потребує адаптації для сьогодення... але,

що тоді є ідейною платформою, духовним начинням організації? Чи потрібно Спілці мати своє бачення майбутнього України?

Очевидно, що прихильники Спілки, навіть деякі її члени, перебувають на стадії формування власного світогляду. Серія матеріалів, котрі друкуватимуться у рубриці «Ідеологія» нашого вісника, покликани допомогти читачеві сформулювати власне уявлення про основи основ націоналізму, політології та соціології.

Теорії нації та націоналізму

Скорочено. Касьянов Георгій Володимирович Теорії нації та націоналізму: Монографія. - К.: Либідь, 1999. - 352 с.

Історія теоретичних досліджень нації та націоналізму налічує не один десяток років. Ще в ХІХ - на початку ХХ ст. спостерігалися перші спроби теоретичного осмислення відповідних явищ у житті суспільства, здебільшого пов'язані з ідеологічною і політичною кон'юктурою того часу. В період між світовими війнами цими проблемами серед науковців цікавилися переважно історики, іноді соціологи й політичні аналітики. Після Другої світової війни до них приєдналися соціологи й дослідники історії ідей, філософи. З 1970-х років почалося масове захоплення цими проблемами представників найрізноманітніших дисциплін, які раніше не вважали предметом уваги: етнографів, лінгвістів, філологів, соціальних психологів, географів, біологів, демографів тощо.

Зазначимо також, що в українській інтелектуальній традиції інтерес до проблем нації і націоналізму має досить важливу історію як у сфері ідеологічних розробок (Д. Донцов, В. Липинський, М. Сціборський, Ю. Вассіян, Ю. Бойко та ін.), так і в наукових дослідженнях (О.І. Бо-

чковський, В. Старосольський, І. Лисяк-Рудницький, М. Прокоп та ін.).

Ми не ставимо собі за мету винахід ще однієї теорії націоналізму. Наше завдання набагато скромніше - узагальнити сучасні досягнення в галузі «націології», систематизувати найцікавіші та найпродуктивніші підходи, вироблені протягом останніх десятиліть, порівняти їх із традиційними теоріями, які вже стали «класикою» жанру.

Існує певний психологічний бар'єр у сприйнятті понять «нація» і «націоналізм», який нерідко позначається на наукових дослідженнях. Як з'ясувалося, він характерний не лише для тих, хто протягом багатьох десятиліть перебував у силовому полі «єдино правильного вчення». Англійський історик Г'ю Сетон-Вотсон звернув увагу на дві крайності в підході до проблем нації і націоналізму. Так, на думку представників «націоналістичного утопізму», більшість націй віддавали належне екстремальним проявам націоналізму, ксенофобії, агресії і зверхності щодо інших націй. Проте «моя» нація, вважали вони, не уражена цими хворобами. Вона не схильна до несправедливості, національної нетерпимості, уникає ексцесів у міжнаціональних відносинах, терпимо ставиться до вимог національних меншин і т. ін. Це

варіант саморефлексії, вважає Сетон-Вотсон, дуже подібний до соціального утопізму революційної інтелігенції, яка вважала, що хоча попередні революції робилися великою кров'ю і закінчувалися тиранією, саме «їхня» революція буде зразком гуманності, справедливості і соціального прогресу.

Інший інтелектуальний глухий кут - зверхньо-поблажливе, іноді презирливе ставлення до націоналізму, національних рухів як до чогось застарілого, морально неповноцінного, не гідного людської природи. Прагнення сучасних, «молодих», «нових» націй до самовизначення сприймається як загроза людству, як мізерні, часом комічні вияви групового комплексу неповноцінності. Такий підхід особливо поширений серед представників «усталених» націй, які протягом тривалого часу користувалися перевагами незалежності, соборності, процвітання і величчю (американці, англійці, французи, шведи тощо). Проте, зауважує Сетон-Вотсон, ті, хто ставить себе над націоналізмом, фактично стають носіями націо-

налістичних передсудів, націоналістичної зверхності щодо тих націй, які «відстали» від їхньої власної.

Загалом, як показує історичний досвід, радикальні космополіти чи інтернаціоналісти нерідко перетворюються на носіїв досить агресивного, антидемократичного націоналізму і ксенофобії, як це сталося колись із К. Марксом та Ф. Енгельсом у їхньому ставленні до так званих «неісторичних» націй, до єврейського питання та проблем експансії німців.

Теорії нації і націоналізму подаються за такою схемою: спочатку розглядається *етимологія* певного поняття (походження, семантична еволюція і трансформації, терміни «двійники», формальні визначення), далі подаються версії змістових інтерпретацій поняття (внутрішня структура, система логічних і генетичних зв'язків між його складовими, спосіб його функціонування тощо), розглядається *феноменологія* «нації» та «націоналізму» і, зрештою, аналізується історична *генеза* націй і націоналізму як суспільних явищ, при цьому подається й емпіричний матеріал. У частині, присвяченій націоналізмові, дещо несподівано для самого автора з'ясувалася необхідність появи окремого нариса, присвяченого типології націоналізмів, який довелося відокремити від нариса про феноменологію. Прагнення класифікувати, або типологізувати, конкретні вияви націоналізму стало своєрідним інтелектуальним спортом для багатьох дослідників, і залишити таке цікаве явище поза увагою було просто неможливо.

Частина третя нашого дослідження (її назву запозичено в американського історика Романа Шпорлюка) присвячена двом головним темам. Перша - це аналітичні, пізнавальні можливості теорій нації і націоналізму, що розглядалися в попередніх нарисах, стосовно «українського матеріалу». «Інсталяція» історичного досвіду становлення української нації в аналітичні рамки теорій, що створювалися на основі аналізу світового історичного досвіду, безперечно, може бути корисною для формування якісно нових підходів

взагалі не вважалися науковими (деякі сучасні розробки, на жаль, дійсно відповідають цьому стереотипові). В цих нарисах ми зосереджуємося саме на наукових інтерпретаціях проблем становлення української нації і націоналізму, інтерпретаціях, що дають змогу повернути цим проблемам і відповідним дослідженням статус наукових.

Друга тема - це формування загальнотеоретичних поглядів на націю та націоналізм в українській інтелектуальній традиції і сучасному суспільствознавстві. Ми вже згадували про те, що український націоналізм

«вторинністю» українського варіанта націогенезу стосовно «передових» націй, інтелектуальними запозиченнями тощо. Однак спільність певних функціональних, родових та інших ознак і рис різних «націй» та «націоналізмів» є очевидною, відповідно, подібність інтерпретацій постає цілком природною.

Відомо, що в сучасній Україні наукові дискусії навіть із сучасних «теоретичних» питань, пов'язаних з проблемами нації і націоналізму, нерідко перетворюються на ідеологічні баталії, а поняття «нація» і «націоналізм» вживаються майже виключно в політизованому контексті. Суспільствознавці опинилися у звичній ролі «бійців

до проблем становлення української нації та націоналізму. З іншого боку, як вважають деякі сучасні автори, «український досвід» є важливим і навіть унікальним для верифікації сучасних теорій нації і націоналізму. Україна протягом тривалого часу перебувала на периферії інтересів світового суспільствознавства. Відповідно, дослідження української нації та націоналізму не належали до науково престижних, іноді вони

й українська нація як історичні явища цілком відповідають, на нашу думку, певним тенденціям загальносвітового розвитку і є конкретно-історичним втіленням цих тенденцій. Відповідно, теоретичні й емпіричні дослідження «українського варіанта» становлення й функціонування нації та націоналізму відповідають висновкам і узагальненням, що були сформульовані певними дослідницькими школами і напрямами на основі аналізу європейського чи світового історичного досвіду. Зрозуміло, ця подібність можна пояснити

ідеологічного фронту». Сподіваємося, що пропоновані нарис сприятимуть переведенню досліджень у цій галузі на «наукові рейки». Це стало б важливою передумовою деідеологізації проблем націй і націоналізму, подолання ізоляваності української науки від світової, засобом упровадження сучасних наукових методик у дослідження суспільних процесів, подолання упередженості та елементарної непоінформованості щодо суті явищ, які визначили й визначають світовий розвиток.

МЕМОРІАЛ «Борцям за волю України» ПОТРЕБУЄ РЕСТАВРАЦІЇ!

Дорогі сумівці! Сьогодні на території області існує лише один український військовий меморіал. Цей меморіал збудований на честь Борців за Волю України, у тому числі й на честь бійців Армії УНР та Української Держави.

Збудований 30 червня 2007 року молоддю Херсона в рамках заходів приурочених до сто-

ліття з дня народження головного командира УПА Романа Шухевича, меморіал став місцем для вшанування бійців українських армій різних епох. Не зважаючи на свою коротку історію, меморіал встиг пережити справжні катастрофи: великі лісові пожежі влітку 2007 та 2008 років.

Сьогодні меморіальний

хрест почорнів від контрасту температур та посухи й потребує реставрації - фарбування лаком. Як довго стоятиме хрест - ЗАЛЕЖИТЬ ЛИШЕНЬ ВІД ТЕБЕ.

ПРОЯВИ ІНІЦІАТИВУ - організуй мандрівку до Меморіалу, що розташований на території Олешківського району в Раденському лісництві.

Відреставруй хреста, впорядкуй територію!

Заснування і діяльність СУМу

В літературі про СВУ-СУМ інколи зустрічаються думки про сфабрикованість цієї справи більшовицькою агентурою, яка хотіла мати привід для знищення патріотичної інтелігенції та молоді. Свідчення сучасників, натомість, твердять, що в 20-х роках в Україні існувало широке коло патріотів, які непримиренно ставились до більшовицької окупації і об'єднувалися з метою захисту нації перед підступним наступом ворога на українську духовність. Звичайно, не можна беззастережно сприймати всі заяви, зроблені підсудними на харківському процесі. Деякі були зроблені під тиском тортур, інші - з метою дезінформації ворога.

СУМ, безперечно, існувала, і цього не заперечують навіть ті автори, які ставлять під сумнів існування СВУ. Це підтвердив Борис Матушевський, один із засновників СУМ, який помер у 1977 році в Києві, незадовго до того, як стало відомо, що він збирається писати спогади про ті події...

Задум створення СУМ виник у ході розмов Миколи Павлушкова зі своїм шкільним учителем Володимиром Дурдуківським та професором Сергієм Єфремовим, в домі якого вони із сестрою Наталею виховувались після смерті батька.

Безпосереднє здійснення цього задуму прийняв на себе Микола Павлушков, з допомогою С. Єфремова та В. Дурдуківського. На допомогу собі Павлушков запросив Бориса Матушевського, а крім того ще Діодора Бобира, Григорія Слободяника та Петра Нечипайла. Перша зустріч молодих патріотів, членів майбутньої підпільної організації, відбулася у кінці травня 1925 року Так було утворено Центральне Бюро СУМу. Під час цієї зустрічі було вирішено ряд засадничих та організаційних питань:

1. СУМ стане розгалуженою підпільною організацією,

яка об'єднуватиме усіх молодих патріотів, що визнають ідею самостійності України та готові боротися за цю справу. Ця боротьба має завершитися національною революцією проти комуністичного панування в Україні.

2. З метою строгої конспірації створювати СУМ за системою "п'ятірок". За цією системою, кожен сумівець, що входить до першої п'ятірки, має організувати групу з п'яти нових членів, які б не знали нікого поза своїм колом.

3. Навіть у своїх п'ятірках справжні імена сумівців має знати лише керівник, всі інші мусять працювати під псевдами.

4. Залучати до роботи лише тих молодих людей, що мають тверді політичні переконання та здатні до самостійної роботи в тяжких й небезпечних умовах підпілля.

5. Провідником організації стає Микола Павлушков; перша п'ятірка тимчасово виконує функції Центрального Бюро.

Завдання новоутвореного СУМу були окреслені в розмовах М. Павлушкова з С. Єфремовим та В. Дурдуківським. В одній з таких розмов, як він зазначав, Єфремов висловлювався, що вже час об'єднати українську молодь в нелегальну організацію "з метою підготування кадрів борців з радянським ладом та для поширювання ідей неминучої потреби відриву України від Росії".

Про майбутні завдання СУМу більш детально було сказано В. Дурдуківським: "Перше питання, яке належало розв'язати, було таке: що повинна уявляти з себе нова організація чи нова окрема партія з суворо визначеною й детально розробленою програмою, чи вона буде широкою юнацькою організацією, яка має на меті об'єднати всіх юнаків-українців, що визнають потребу національно-політичної самостійності України, що бажають і здатні боротися за цю самостійність з централі-

Інформація про створення та діяльність Спілки Української Молоді, якою володіємо, взята зі спогадів рідних та друзів засновників СУМ (насамперед сестри Миколи Павлушкова, Наталії), стенографічного запису судового процесу проти СВУ-СУМ у 1930 році та спогадів людей, які брали участь у підпільних гуртках СУМ або про існування яких їм було відомо.

тами більшовиками. Щодо цього питання, то серед присутніх не було непогоджень, всі висловилися за те, що партійні рамці занадто вузькі для нової юнацької організації, яка має таке велике, таке широке завдання, як боротьба за самостійність України, що нова організація повинна бути в значній мірі юнацьким БУДОМ, себто повинна об'єднувати в собі всіх

юнаків, незалежно від їхніх партійних спеціальних переконань, об'єднувати виключно на ґрунті спільної боротьби за політичну самостійність України.

Основне завдання нової широкої юнацької організації ясне вже з попереднього: це є систематична, планова боротьба з більшовиками за самостійність України. Для досягнення цієї головної мети, для реалізації цього найважливішого завдання члени організації повинні, можливо, швидше поширювати організацію, притягти до неї якнайбільше відповідного юнацтва, повинні усякими способами агітувати серед молоді і взагалі серед знайомих за самостійність України, повинні підривати радвладу, повинні самі готуватися до участі в можливій активній боротьбі з більшовиками за самостійність України."

СУМ мала програму, опрацьовану в основному Миколаю Павлушковым, що носила національно-демократичний характер. В ній говорилось,

що СУМ бореться за встановлення в Україні демократичної республіки з парламентом та президентом, за забезпечення прав усіх громадян та за встановлення приватної власності.

Було розроблено Статут, який, за свідченням одного із членів центральної п'ятірки, включав такі положення:

1. Членом СУМ може бути

кожний молодий українець, що підтримує програму організації.

2. Кожен сумівець повинен приєднати нових членів, організовуючи їх на засадах суворої конспірації за принципом п'ятірки.

3. Кожен сумівець повинен сплачувати членські внески.

4. До СУМ можуть вступати тільки юнаки, згідно з козацькою традицією на Січі, куди жінок не допускали.

Кожен сумівець мусив приєднати в урочистій обстановці, що він залишиться в Спілці на все своє життя, а у випадку самостійного виходу зі Спілки або зради - застосовувалася найсуворіша кара, включно зі смертною карою.

Сумівці мали віддавати десяту частину свого заробітку на організаційні потреби: купівлю друкарського приладдя, паперу для листівок, поїздок в терен та для інших технічних справ.

У рядах СУМ панувала сувора конспірація. Кожного кандидата перевіряли двоє

дійсних членів, спостерігаючи за його вчинками та поведінкою, проводячи з ним бесіди для в'яснення політичних поглядів.

Щодо безпосередньої участі СУМу в майбутньому повстанні, то М. Павлушков вже на судовому процесі зазначав: "Проектувалося, що в разі війни чи повстання, наша молодь, як особливо надійний елемент, утворює з себе, не змішуючись з іншими формуваннями, цілком окрему частину, яка, перебуваючи в розпорядженні загального штабу, виконуватиме спеціальні особливо відповідальні завдання. Це передбачено й певним пунктом статуту; погоджувався з цим в приватних розмовах і Єфремов. Про це ж було багато розмов та суперечок і між членами СУМу, на зборах під час наших зустрічей. Так було вирішено, що наша частина оперуватиме в самому місті, в Києві." Це свідчення Павлушкова підтверджує вільність висловлювань в організації, широкі дискусії під час обговорення головних питань.

Кінець 1925 р. й початок 1926 р. пройшли у вербувальній праці. В ці часи до СУМу прийшли активні його учасники: Вадим Куреня, Михайло Бовкун, Юрій Виноградов та інші. Для нових членів провадилися заняття, де ознайомлювалися з національно-політичними питаннями, чимало виготовлювалося літератури й т. ін. Збори СУМу відбувалися в помешканнях Матушівського, Слободяника та в приміщенні Академії Наук (ВУАН), де працював Павлушков.

Через рік від початку діяльності СУМу перейшла від системи "п'ятірок" до системи гуртків, що засновувалися в освітніх закладах, на заводах, фабриках, по селах та у війську. Гурткова система давала можливість впливати на широкі кола молоді. Юнаків, що виявляли провідницькі риси, високу патріотичну свідомість та здатність до ведення нелегальної роботи, обирали до проводу гуртків, а згодом приймали в Спілку.

Одним із найважливіших

відрізків діяльності СУМу був шкільний. Школа, в якій директором був В. Дурдуківський, проводила ідеологічну працю в напрямку, далекому від комунізму, хоч зовні мала вигляд звичайної радянської школи. Також в Чернігівській школі, де директором був проф. Г. Холодний, всі вчителі були ворогами влади і виховували дітей у націоналістичному дусі. Шкільна група виробила цілу систему поборювання радянської організації молоді комсомолу.

Здійснювалися також регулярні поїздки по містах та селах України, нелегально читалися реферати на актуальні

теми, організовувалися осередки, проводилася освітня робота серед старшого покоління. Наталія Павлушкова у своїх спогадах подає відомості, що брат особисто організував сумівські осередки в Донбасі та на Кубані. Робилися також спроби поширення СУМу на всі українські поселення на території Радянського Союзу.

Щодо релігійних справ, то Павлушков і Єфремов вважали, що релігія - це особиста справа кожної людини, але Церква як інститут повинна мати перевагу над іншими суспільними та громадськими установами і користуватися підтримкою держави. Немає сумніву, що широка діяльність, яку проводила організація, захопила також і церковне життя. Так, митрополита УАПЦ Липківського, популярного у Наддніпрянщині, дивилися не лише як на представника найвищої церковної влади, духовного провідника, але й як на особу, яка стоїть на чолі українського самостійницького руху.

25 травня 1926 року у Парижі рукою більшовицького агента було вбито Симона Петлюру. СУМ стає активним агітатором цієї події серед українських громадян. Крім усної агітації, було поширено ряд ознайомлюючих творів, які написали члени СУМу (Павлушков, Матушівський), передруки з львівських видань (статті Д. Донцова, тощо) та інші. Під час панахиди С. Петлюри (офіційно відправлялася за Іваном Франком), організованої УАПЦ в Софійському Соборі, СУМ організував поширення листівок в його пам'ять, які були кинуті після закінчення панахиди в натовп.

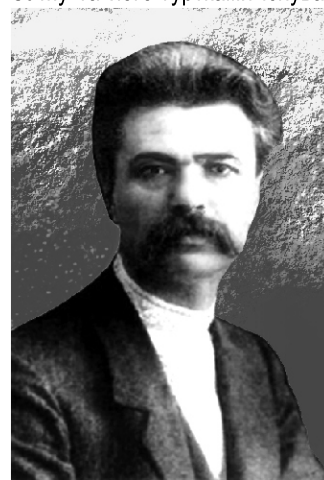

Листівка починалася словами: "Люди, українці"... Далі йшло приблизно так: "Знову пролилася невинна кров кращого сина України. Доки ж терпіти!..." Листівки такого ж змісту, уривки з промов, статей та листів Симона Петлюри розповсюджувались по вищих учбових закладах Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська.

Широкий відгомін цієї події змусив вжити заходів щодо більшої законспірованості сумівського центру. В червні 1926 р. СУМ була включена до СВУ (Союз Визволення України), як автономна одиниця, з дещо зміненим центральним бюро. Варто сказати, що складовою частиною СВУ СУМ стала з самого початку існування СВУ, проте мала досить широку автономію. Про включення 1926 року Єфремов розповідав: "Виконуючи доручення організаційного зібрання, ми (я, Дурдуківський, Гермайзе) знову мали нараду з Павлушковым, розповіли йому про заснування СВУ, про плани щодо організа-

ції молоді й запропонували поставити організацію молоді в тісні стосунки з організацією старших. Порадившись з товаришами, Павлушков заявив нам про згоду на нашу пропозицію і таким чином СУМ зробилася однією з складових частин СВУ, хоч і на трохи інших підставах, ніж звичайні гуртки нашої організації. Поділяючись так само на окремі гуртки, об'єднані коло центрального гуртка, СУМ становила ніби самостійну організацію, але в своїх вчинках мусіла все ж підлягати керівництву центрального органу СВУ."

Поруч зі самим центром СУМу та його гуртками існува-

ли, так би мовити, нижчі гуртки молоді, що не належали до організації, а були підготовчими до неї. Керівниками їх були переважно члени СВУ. За інформацією М. Павлушкова, в Києві існували такі гуртки:

- 1) гурток О. Гермайзе з студентів Інституту Народної Освіти, що регулярно збирався у нього для вивчення української історії;
- 2) гурток В. Чехівського (відомого діяча-благочинника УАПЦ) з колишніх учнів школи В. Дурдуківського, що збирався раз на місяць;
- 3) гурток Скороходька;
- 4) гурток Л. Скрипникової, де регулярно проводилися бесіди на національно-освітні теми.

Всі ці гуртки були засновані з метою об'єднати розпорошені молоді українські сили, дати їм певне національне виховання. Частина цієї молоді, з більш стійкими характерами, мала завербуватися безпосередньо до гуртків СВУ, з яких виходили організатори юнацтва. Решта ж

по-старому лишалася в тих самих гуртках молоді, не будучи нічим формально зв'язаною, весь час перебуваючи під непомітним діянням своїх керівників-членів СВУ та своїх же товаришів із завербованих вже до складу молоді. В лютому 1927 р. відбулося святкування 10-тирічного ювілею Шевченківської школи й 20-річчя педагогічної діяльності її керівника - В. Дурдуківського. На цю урочистість з'їхалося багато колишніх вихованців школи з різних міст України й це дало нову змогу СУМові зміцнити зв'язок київського сектору з численними периферійними гуртками. Протягом всього 1927 й наступного 1928 років ця ділянка праці СУМу розширюється.

Примусова колективізація, введена окупантом в обставинах страшного терору, змусила СУМ перейти до відкритих дій. Члени СУМ Бендик, Крутько, Гризло, Горошко очолили селянські повстанські загони. До виступів проти більшовиків долучилися відділи Червоної Армії під проводом підпільників Кравця і Мостовенка. З багатьох сіл було вигнано або знищено комуністів, і лише після кривавих боїв більшовицьким військам вдалося придушити повстання. Відома доля одного з керівників повстання - Бендика. Його, після страшних тортур у катівнях ГПУ, було засуджено до розстрілу, але замість цього заслано на довгі роки до Сибіру. Дивом Бендику вдалося врятуватися, і під час Другої світової війни він повернувся до рідних країв, де приєднався до УПА і загинув у боротьбі за волю України.

Весною 1929 року Спілка Української Молоді припинила існування внаслідок арешту своїх членів та членів Спілки Визволення України.

За свідченням очевидців, СУМ була великою дією організації, а її членство відіграло помітну роль у русі національного спротиву 30-х років на Україні.

На фото: Микола Павлушков, Сергій Сфремов - засновники та керівники Спілки української молоді (СУМ)

Український політичний рух на Херсонщині в період Національної Революції

Український політичний та культурний рух на Херсонщині за півтора революційних роки пройшов складний шлях від національно-революційного пафосу єднання з республіканською Росією до усвідомлення необхідності захисту ідеї української державності всіма національними силами. Його історію 1917-1918 рр. Можна розділити на декілька етапів, кожен з яких має свої характерні особливості.

Перший етап: березень-червень 1917 року. В цей період проходить організаційне оформлення херсонського українства. У місті з'явилася перша масова українська легальна організація - товариство "Українська Хата", яке разом з традиційними культурно-просвітницькими завданнями взяло на себе й політичні: захист і представництво інтересів українства та "придбання йому відповідних часу прав в Державі Російській".

Цей етап характеризується масовими заходами національно-просвітницького змісту, організованими "Українською Хатою": мітингами, лекціями, зустрічами. Серед найбільш вагомих - квітнева загальноміська національна маніфестація, видання першої україномовної газети, створення української військової

громади, заснування земських курсів з українознавства для вчителів тощо.

Другий етап: липень-жовтень 1917 року відзначається процесами політичної диференціації українського руху, створенням осередків українських соціалістичних партій (УПСР та УСДРП), які відмовилися блокуватися на перших демократичних виборах до міської Думи з позапартійним товариством "Українська Хата" і увійшли в єдиний соціалістичний блок, який склали партійні організації російських есерів, соціал-демократів, представники єврейських і українських соціалістичних партій та інші. В результаті перемоги цього блока, українські соціалісти здобули 17 депутатських місць, а по окремому "українському списку" зміг пройти лише один гласний. "Українська Хата" як політична організація херсонського українства швидко втрачала свій авторитет. Її керівництво вимушено було вийти у

лістичних сил Херсону намітилися серйозні розбіжності. Наприклад, у жовтні 1917 року представники українських соціалістичних партій виступили з заявою про необхідність зміщення з посади херсонського губерньського комісара Сергія Юріцина, який на липневих муніципальних виборах до міської думи очолив загальний соціалістичний список.

Третій етап: листопад-грудень 1917 року. Головні події, що обумовили розвиток українського руху на Херсонщині, відбулися у Петрограді та Києві: петроградський збройний заколот та створення Ради Народних Комісарів і київське проголошення Української Народної Республіки. У Херсоні у цей період за пропозицією прибулого з Одеси Зиновія Висоцького створюється Революційна Рада (рада революційних організацій), яка зробила спробу об'єднати усі організації Херсону, незалежно від національної орієнтації, на єдиній платформі "політичного українства", тобто визнання влади Центральної Ради. З Одеси ж до Херсона на підтримку української влади в грудні прибули підрозділи гайдамацького куреня. Взагалі, на протязі 1917-1918 років на херсонській політичній події відчутно впливає так званий "одеський український політичний фактор" (до Херсона регулярно приїждять з лекціями, консультаціями, вказівками представники одеського політичного "бомонду" В. Чеховський, М. Гордієвський, З. Висоцький та інші, у херсонських українських інституціях працюють деякі одесити, ті ж гайдамаки також прибули з українського Відня).

Головною подією українського життя третього періоду стало визнання Губерніальним з'їздом

відставку, а товариство було зорієнтовано виключно на культурно-просвітницькі завдання.

У зв'язку з загальнодержавними політичними подіями: відмовою Тимчасового Уряду визнати Херсонщину у складі України, германофільськими звинуваченнями на адресу діячів українського руху, - серед блоку соціа-

представників Рад, Земств, місцевих самоврядувань Херсонщини у складі УНР.

Четвертий етап: найбільш складний й кривавий. Він тривав з січня по березень 1918 року і був обумовлений збройним конфліктом між УНР та РНК, демобілізацією армії, Брест-Литовською угодою та трагічними подіями встановлення Радянської влади в Одесі та Миколаєві.

Цей етап характеризується динамічною та мінливою політичною ситуацією: ще на початку січня у Херсоні українська Рада військових депутатів та Совет робітничих депутатів вирішили об'єднатися на платформі визнання Центральної Ради, а вже в лютому з'їзд переобраної Ради визнає владу РНК. У цей період вмістилося пограбування арсеналів і військових складів, озброєння добровільних військових формувань, які підтримували різні політичні течії (і серед них створення загонів вільних козаків), чисельні обшуки, експропріації, сутички і нарешті грандіозне збройне повстання херсонців проти австро-німецьких військ та погром Українського народного будинку та українського національного театру, який влаштувала Спілка фронтників у березні 1918 року.

І на фоні трагічних подій та повного політичного фіаско херсонських осередків українських соціалістичних партій стає відчутним потужний розвиток українських національних культурно-просвіт-

ницьких інституцій: реорганізованої у "Просвіту" "Української Хати", "Української Книгарні", товариства "Думка", української вчительської спілки, української студентської громади, постійних курсів з української мови, українського національного театру тощо.

П'ятий етап тривав менше місяця - в квітні 1918 року - влада у Херсоні належала юридично УНР, але українські діячі зазначали у своїх доповідях, що міська Дума чинила негласний опір розвитку національної справи. У листі до Києва голова Херсонської "Просвіти" Іван Челюк констатував, що більшість зруйнованих

ну, спілки, що була покликана об'єднати зусилля "для захисту інтересів української національності". На жаль, подальша доля об'єднання українських національних організацій поки що невідома.

Цікаво простежити на протязі року еволюцію ідеї української спільності на теренах Херсонщини від позапартійного політичного товариства всіх українців до спроби об'єднання всіх українських політичних та громадських організацій для захисту інтересів українства:

На початку 1917 року національно-демократична "поступова" "Українська Хата" ставила собі за мету "працювати на всіх

чотири найважливіших вже загальних положення: "захист української державності, влада - відомим і певним українцям, захист економічних і політичних прав українського населення, широкий розвій і захист української культури".

У цьому Статуті були відокремлені поняття української державності від партійних ознак влади та визнані загальноукраїнські інтереси, які необхідні було відстоювати.

Так завершився перший рік історії масового українського національного руху на Херсонщині. Його документальними пам'ятками стали статутні

Український Народний Дім, вул. К. Маркса, 20

під час березневого більшовицького повстання будов були швидко відремонтовані, а ремонт приміщень українських інституцій навіть не починався.

Цей період в історії українського руху на Херсонщині завершується появою дуже цікавого документа, який зберігається в архівному фонді "Української Книгарні" Статутом Спілки українських національних організацій Херсонського району

напрямах, які ведуть до взаємного єднання окремих людей українського походження і пробудження їх національної свідомості".

У листопаді 1917 року політичні українці об'єдналися на платформі визнання влади Центральної Ради, а в квітні 1918 року, після року пошуків і втрат, після року становлення українського руху статут Спілки українських національних організацій Херсонського району визнав

положення українських організацій: "Української Хати", Революційної Ради, Спілки українських організацій, "Вільного козацтва", які зафіксували на своїх сторінках бачення херсонськими українцями мети, завдань національного руху, демократичного уявлення правового громадського простору, в якому свідомі українці передбачали будувати вільну Україну.

Дементій Бєлий

Сумівський гімн

Інформації про існування організаційного гімну в СУМі 1925-1929 років немає. Уже в 1940-х роках, в діаспорі з'являються перші спроби укласти сумівський гімн, зокрема відомо про використання під час церемоніалу пісні "Гей струнко стань, на прапор глянь".

Втім, у 1960-х роках ЦК СУМ оголосив конкурс на кращі слова тексту на сумівський гімн. Найбільшу прихильність здобув текст написаний у 1964 році поетом Петром Полтавою. Музику до тексту П.Полтави "Вгору прапори" уклав П.Білецький.

Вгору прапори
В гору прапори слухай наказ:
Де б не прийшлося нам жити,
Більшого щастя нема для нас
Як Україні служити!

Гартуйсь! Гартуйся! Зміно молода!
Гуде земля від нашої ходи!
Солод-солодка у Дніпрі вода
Ми нап'ємось Дніпрової води.

В гору прапори, в гору серця!
Гордо несім нашу славу,
Нині сумівця, завтра бійця
За Українську державу!

Гартуйсь! Гартуйся! Зміно молода!
Гуде земля від нашої ходи!
Солод-солодка у Дніпрі вода
Ми нап'ємось Дніпрової води.

Гасло й привіти СУМ

На початках своєї діяльності СУМ в діаспорі гасло звучало як "Бог і Батьківщина". Проте, для нових поколінь українців, які народилися в еміграції, це гасло мало неоднозначне звучання. Відтак, гасло організації було уточнено на "Бог і Україна".

Сумівське гасло символізує виховні ідеали організації. Усвідомлення їх дає підстави для формування ідеалістичного світогляду, що всі життєві права вимірює в площині Правди, Добра і Краси.

Бог є абсолютною Правдою, Добром, Любов'ю і найвищим ідеалом для наслідування.

Україна - святе творіння Бога - забарвлює в національні ко-

льори християнський світогляд особистості. Україна - це не тільки земля, що годує український народ. Це - символ, що духовно живить кожне покоління і кожну індивідуальність, що зростає на її культурі. Україна - це тисячі років духовного життя, десятки поколінь предків, що лишили по собі неоціненний скарб своїх дум, прагнень, почувань та сформували високі національні ідеали. Одним із цих ідеалів є ідея держави.

Ідеал українця - члена СУМ усвідомлення в собі ідеї Бога, нації, держави, пізнання себе як індивідуальності, розвиток усіх талантів і творчих можливостей, щоб таким чином якнайкраще прислужитися своєму народу і своїй державі.

Корисні посилання

www.cym.org - Інтернет-домівка СУМ в Україні
www.cym.org/wiki/ - Сумівська Енциклопедія Он-лайн
www.kherson.org.ua - Портал "Український Херсон"
www.unr.at.ua - Інтернет-музей "Старий Херсон"
www.old.at.ua - Інтернет-проект "Новий Херсон"

Водночас, у своїй діяльності сумівці користуються організаційними вітаннями:

Святковий привіт СУМ:
 „Честь України - Готов боронити!”

Цей привіт використовується під час офіційних сумівських заходів: відкриття та закриття З'їздів, зборів, таборових збірок та юнацьких сходин.

Використання такого приві-

ту під час урочистих церемоній має на меті нагадати присутнім ці слова-обітницю, якими живиться сумівська діяльність та життя кожного члена Спільки. Цей привіт нагадує, що кожен сумівець і сумівка повинні бути готовими боронити честь України як свою власну.

Повсякденний привіт:
 „Гартуйсь!”

„Сталь гартується в огні, а людина - в труді” - говорить народна мудрість. Можливо, тому саме це життєствердуюче слово сумівці обрали для свого привіту. Гартуватись - значить зміцнювати себе фізично і духовно, виробляти силу волі і характеру, відшліфовувати власну індивідуальність, гідно переборюючи життєві випробування.

Ющенко про Голодомор, заповідник, воду, газ, вовну та усиновлення

Президент України Віктор Ющенко доручив голові Херсонської обласної державної адміністрації Борису Сіленкову провести роботи із розширення меж заповідника «Асканія Нова» та надання статусу заповідника території півострова Бірючий.

Як повідомили УНІАН у прес-службі глави держави, про це йшлося сьогодні на зустрічі В. Ющенка і Б. Сіленкова “у рамках регулярних звітів главі держави керівників регіонів”.

Президент заслухав доповідь голови ОДА щодо соціально-економічної ситуації в області та звернув увагу на ряд поточних питань розвитку регіону.

Окрему увагу під час розмови було приділено темі вшанування на Херсонщині 75-х роковин Голодомору 1932-1933 років. Як поінформував главу держави Б. Сіленков, в області налічується вісім районів, населення яких постраждало від Ве-

ликого Голоду. За результатами проведеної в регіоні роботи, повідомив керівник ОДА, наразі виявлено дев'ять місць масових поховань жертв Голодомору, на двох з них вже встановлено обеліски.

Під час розмови, окрім того, обговорювалося питання завершення робіт із забезпечення населення області питною водою, газифікації населених пунктів тощо. Йшлося також про заходи щодо розвитку в регіоні вівчарства та виробництва з переробки вовни.

Глава держави звернув увагу на необхідність збільшення фінансування та загалом уваги місцевої влади до програм з національного усиновлення та інших форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Йшлося також про важливість впровадження енергозберігаючих технологій у дитсадках, школах, школах-інтернатах тощо.

У Херсоні зніматимуть молодіжний серіал українською мовою

Як стало відомо, місцева телекомпанія ВТВ+ в рамках оновленого проекту “Слон” знімає серіал про життя молодих херсонців.

На сьогоднішній день все ще триває робота над сценарієм, але зйомки перших серій мають початися вже в наступному мі-

сяці та триватимуть близько року. Вартим уваги є те, що серіал буде повністю україномовним. Також вже відомо, що одну з головних ролей в ньому гратиме наш СУМівець.

Отже, з нетерпінням чекаємо виходу нового серіалу українською мовою!

Засновник:

ХМО СУМ в Україні

Головний редактор:

Павло Подобєд

Шеф-редактор:

Дмитро Ломоносов

Інформаційні партнери:

www.kherson.org.ua

www.old.kherson.ua

www.cym.org

Www.cerkva.ks.ua

Розповсюджується безкоштовно серед членів та прихильників

Херсонського осередку Спільки Української Молоді в Україні

Електронна адреса

редакції:

www.kherson@gmail.com

Наклад: 50 примірників